

KRŠĆANSTVO I DALEKOISTOČNE RELIGIJE

Nikola HOHNJEC, Zagreb

U Mödlingu kraj Beča održan je u okviru Srednjoeuropskog katoličkog dana od 22. do 24. travnja simpozij »Dalekoistočna mistika kao izazov za produbljenje istinitosti kršćanske vjere u Europi«. To je zapravo nastavak simpozija pod zajedničkim naslovom »Katolička Crkva u Srednjoj Europi i njezin dijaloški zadatak za zajedničku budućnost u proširenoj Europi« čiji se prvi dio bio održao prošle godine pod konac rujna u Pragu, gdje se govorilo o »Abrahamovskoj baštini kao povijesnom zadatku za mirno ophođenje« što dalje živi u židovstvu, kršćanstvu i islamu.

Simpozij je organiziralo Povjerenstvo za svjetske religije pri Austrijskoj biskupskoj konferenciji pod vodstvom Petrusa Bsteha. U užem organizacionom odboru radili su i Nikola Dogan iz Hrvatske i Mato Zovkić iz Bosne i Hercegovine. Šezdesetak sudionika ovog dijela simpozija znalo je da Srednjoeuropska katolička Crkva slavi svoj dan jer je svjesna svojih katoličkih korijena i odgovornosti u duhovnoj izgradnji zajedničkog europskog doma. Međureligiozni odnosi ne trebaju ipak ostati na rubu jer monoteističke vjere tiču se i našeg vjerskog života a njih na profinjeni način dosežu i dalekoistočne vjere. Druge religije nude naime priliku za ozbiljno posvješćenje i bavljenje s temeljnom evandeoskom porukom. Tako je sam simpozij otvorio pomoćni bečki biskup Helmut Krätzel koji je zadužen za međureligijski dijalog u Austrijskoj biskupskoj konferenciji. Pri otvaranju on je naglasio kako valja izbjegavati sukobe a produbiti zajedničke točke. Crkva želi biti Crkva svijeta i zato ju zanima duhovno strujanje i stanje Afrike, Latinske Amerike ili dalekoistočne religije. Inače je i sam bečki kardinal Schönborn uputio pozdrav kao sadržajni programski uvod. Crkva kao zajednica upućena je svemu svijetu pri čemu je treba voditi dijalog.

Prvo je predavanje trebao održati pred kratko umrli kardinal König, veliki promicatelj suradnje i dijaloga na II. vatikanskom saboru. Osobito je u teškom vremenu željezne (europske) zavjese svojim pohodima pokazivao vidljivu kršćansko-katoličku povezanost i tješio Crkvu u nevolji. Ravnatelj austrijskog međureligijskog povjerenstva Petrus Bsteh iznio je već pripremljene kardinalove skice kao izlaganje »'Vrijeme, kairos iz kriza'. Nova Europa u potrazi za identi-

tetom i orijentacijom«. Kardinal König iz dobrog vjerskog i moralnog temelja u krizi i križu gradi mostove između religija i sustava i pokazuje kršćansko uskršno svjetlo i radost.

Odmah nakon toga održao je predavanje profesor fundamentalne teologije u Đakovu i Zagrebu Nikola Dogan pod naslovom »Svjetovna mudrost kao nadopuna globalne površnosti? 'New age' u znaku ezoterije«. Uvodno je započeo da se Europa nalazi u izvanrednom stanju: s jedne strane gubi svoj klasični identitet, s druge strane stvara se ovaj novi na temelju pluralizma, globalizacije i europeizma. Kršćanstvo je u Europi na prekretnici. Neki su događaji uzrokovali novo lice Europe. 1. Došlo je do pravog preokreta moderne. Naime nakon predmoderne kojoj je mit središte objektivne stvarnosti, dolazi vrijeme čovjeka, vrijeme subjektivizma. Čovjekov razum je tvorac istine. Filozofi F. Nietzsche i M. Heidegger kritiziraju modernu i tako je dovode u krizu. M. Heidegger svojom kritikom grčkog poimanja bitka (Bitak i vrijeme) uvodi potpunu pomutnju. Apsolutne istine nema, sve je samo događaj. Započinje vrijeme postmoderne kao vrijeme odbacivanja svih plodova modernog europskog duha. 2. Preokretom postmoderne nastupa novo društvo, pluralno i mondijalno, globalno i umreženo. Neki to društvo nazivaju i amerikanizacijom Europe. Kršćanstvo gubi svoje središnje mjesto u Europi te ga mora ustupiti novoj sinkretističkoj religioznosti po imenom 'Novo doba', 'New Age'. 3. Preokret Europe u vidu 'New Agea' vrlo je složena pojava. On je mješavina kršćanstva, istočnjačkih religija i filozofija. U biti 'New Age' je neognosticism koji se najbolje očituje u ezoteriji. Ezoterija je spoznajno poniranje u vlastitu osobu i otkrivanje božanskoga u čovjeku. Tako je čovjek sam sebi spasitelj. Očito da takvom čovjeku nije potreban Bog, ponajmanje kršćanski Bog. 4. 'New Age' i kršćanstvo pokazuju ograničenja i mogućnosti. Ezoterija vodi čovjeka prema osamljenosti i individualizmu što je glavna oznaka današnje Europe. Kršćanstvo je u svojoj biti zajedništvo jer se temelji na zajedništvu Presvetog Trojstva. Stoga su 'New Age' i kršćanstvo u opasnosti jer čovjek po naravi traži Boga osobu (personalizam) što u 'New Ageu' ne nalazi. 'New Age', ezoterija, istočnjačke religije koje danas imaju mjesto u Europi osiromašuju Europljanina i oduzimaju mu identitet. Uz predavanje razvila se podulja i žustra diskusija.

Johann Figl profesor znanosti religija iz Beča održao je predavanje: »Analiza sadašnjosti prema očekivanju budućnosti? O odnosu budističke vremenske predodžbe i kršćanskom razumijevanju povijesti«. Budizam u jednoj svojoj praksi sav se usredotočuje na promatranje sadašnjosti čime se utemeljuje protivnost prema kršćanskom očekivanju eshatološkog transcendentnog očekivanja budućnosti. U sekularnoj kulturi kršćansko-budističko susretanje ulazi u razumijevanje vremena iz raznih nadahnuća i ostvarenja. I ovo kao i svako drugo predavanje bilo je popraćeno diskusijom.

Drugog je dana održao predavanje ravnatelj Povjerenstva za dijalog Petrus Bsteh: »'Hrabrost za razlikovanje'. Uvjeti autentičnog dijaloga između kršćana i

budista«. Između ta dva svijeta postoje razlike u tumačenju svijeta i čovjeka. Tu je i nužnost djelovanja i potraga za izlascima iz nevolja. Postoji tako priprava za povijest spasenja gdje trojstveni Bog poziva, djeluje i posreduje zajedništvo. Nakon njega je bečki bibličar Roman Kühschelm održao predavanje iz novozavjetne perspektive: »Novo otkrivanje uskrсне poruke kao središta kršćanskog navještaja. Spasenjski navještaj prvog i drugog Gospodinovog dolaska«. Bog je Kristov put žrtve i križa nagradio uskrsnućem. To je obećanje i zalog svakog kršćanskog životnog puta. Profesor sociologije i potajno zaređeni svećenik Tomaš Halik iz Praga iznio je predavanje: »Kršćanski zapad u znaku mesijanske eshatologije i apokaliptike i fascinantnost mističkih alternativa Dalekog istoka«. Sada je stvarna prilika i ispunjeno vrijeme rada i života drugih religija i kršćanstva.

Samu su tematiku obrađivale i zaokruženo iznijele radionice, rad u malim interesnim skupinama i iznošenje u plenumu. 1. »Europska povijesna svijest kao monoteistička baština – budistička izmjena nepodnošljive hipoteke?« Radionicu je vodio Ludwig Armbruster iz Praga, inače je više desetljeća djelovao kao isusovac, profesor i misionar u Tokiju. Iz rada je proizašlo kako je svjetska povijest zapravo povijest spasenja. Vjera se hrani i ostvaruje po molitvi. A dijalog koji vodi naprijed odvija se u ljubavi. 2. Postreligiozna ezoterija ili vjernička soteriologija. Europljani na raskrsnici. Tu je radionicu vodio Karl Woschitz, svećenik, bibličar i profesor povijesti religija iz Graza. U vremenu kada mnogi žele biti svoji vlastiti svećenici, u vremenu ekološke ugroženosti stvorenja nije se dovoljno povući u sebe već valja izaći iz sebe, slušati, spoznati, vjerovati i ljubiti. Tako biti kršćanin znači biti, živjeti i raditi s drugima i za druge. 3. Obraćanje križu i uskrsnuću kao središtu i budućnosti povijesti. Radionicu je vodio Josef Salmen, domaći redovnik, verbit i profesor filozofije iz Mödlinga i St. Augustina. Europski identitet u kršćanstvu je podložan sablazni križa. Ali još je važniji nastavak i plod križa, zapravo uskrsnuće kao put svjetla i kršćanske nade.

Sudionici su teoretsko znanje i informacije mogli upotpuniti susretom sa srednjoeuropskom kulturom u bečkoj marijanskoj crkvi Blažene Djevice Vjerne kod školskih redovnika, zvanih pijarista. Himnički višeglasni zbor i orgulje akustično su ispunili prostor suglasnim Bruckenorovim djelima. Drugog dana sudionici su imali susret i razgovor u bečkom budističkom središtu. Bila je to izmjena i iskustvo drukčijeg, ali nepresadenog vjerskog mjesta i življenja budizma u Austriji. Nakon toga bio je organiziran posjet predstavi s indijskim religioznim, folklornim i umjetničkim plesom i glazbom. Uz sve to simpozij se, zahvaljujući i zajedničkom smještaju i prehrani, odvijao u molitvenom, euharistijskom i bliskom društvenom zajedništvu i raspoloženju.